

Відгук

Офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
професора **Дем'янчука Олександра Никаноровича**
на дисертацію **Стихун Наталії Василівни**
«Розвиток професійної майстерності вчителів
загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального
мистецтва (20-80-ті рр. ХХ ст.)» подану до захисту на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки.

Розвиток сучасної української педагогічної думки немислимий без врахування та ґрунтового вивчення суттєвих явищ попереднього вітчизняного й зарубіжного педагогічного процесу, його наукового осмислення. Загальноновизнано, що сьогодні у вихованні та навчанні пріоритетним є комплексний підхід, спрямований на плекання й розвиток гармонійної особистості в якій би поєднувалися знання, вміння, цінності, інтереси, духовна снага і тяжіння до все більшої досконалості.

Система підготовки вітчизняного вчителя повинна спрямовуватися на максимальну активізацію ціннісно-сміслових, почуттєво-емоційних чинників навчання й виховання.

Отже, завдання, поставлені суспільством перед освітньою галуззю, вносять корективи в систему підготовки духовної культури майбутніх учителів, вимагають оновлення її філософії й змісту, розробки прогресивних інноваційних підходів і технологій навчально-виховного процесу. Теоретичний аналіз наукових праць з проблеми дослідження свідчить, що розвиток професійної майстерності вчителів загальноосвітніх закладів засобами театрального мистецтва 20-80 рр. ХХ ст. віддзеркалює події, що відбувалися в суспільстві, а етапи її становлення були тісно пов'язані з розвитком системи народної освіти загалом. З огляду на те, що в сучасній історико-педагогічній науці відсутнє осмислення такого педагогічного явища як комплексне дослідження розвитку професійної майстерності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального мистецтва впродовж періоду 1920-1980 рр., тема даного дослідження Стихун Н.В. є актуальною, зокрема у контексті модернізації національної системи освіти. Отже, без вивчення історичного досвіду неможливо простежити й обґрунтувати способи трансформації традиційних ідей в інноваційні, оскільки без зв'язку з традицією немає новаторства.

Таким чином подана на захист робота Стихун Н.В. є цікавим і досить вдалим прикладом вирішення педагогічною наукою однієї з найбільш актуальних для нашого суспільства проблем з сучасних методологічних позицій, а отже представляє суттєвий інтерес як у теоретичному так і практичному аспектах, оскільки в даному дослідженні чітко охарактеризовано форми, методи, засоби театрального мистецтва, тенденції розвитку в різних

загальноосвітніх навчальних закладах означеного періоду; з'ясовано суспільно-історичну зумовленість театрального мистецтва в розвитку професійної майстерності вчителів у 40-х -80-х рр. ХХ ст.

Досить повний огляд теоретичних джерел дозволили здобувачці коректно визначити мету, завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку. Обґрунтованість наукових результатів рецензованої роботи забезпечена використанням комплексу методів дослідження. Позитивним є те, що методи добиралися відповідно до завдань конкретного етапу дослідження прийоми та операції з теоретичним і фактичним матеріалом здійснювались у послідовності, відповідно до програми і методики дослідження.

Структура дисертації науково обґрунтована й логічно вибудована, вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Хочу відзначити ґрунтовну як теоретичну підготовку дисертантки, так і як практика, оскільки аналіз наукової літератури дозволив авторці розкрити та обґрунтувати досвід професійної майстерності вчителів засобами театрального мистецтва досліджуваного періоду в сучасну систему освіти і на цій основі дати визначення таким поняттям як «професійна майстерність» та «театральне мистецтво».

Хочу підтримати науковий підхід Наталії Василівни в тому, що до найсуттєвіших із них, на наш погляд, слід віднести: виконання цілісного історико-педагогічного аналізу розвитку професійної майстерності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального мистецтва, проаналізовано зміст, форми та засоби, а також тенденції розвитку в різних типах загальноосвітніх навчальних закладів досліджуваного періоду.

Безперечно, позитивне враження справляє ґрунтовна джерельна база та історіографія проблеми розвитку професійної майстерності вчителів, де автор на основі проблемно-тематичного підходу поділяє базу на п'ять груп:

- 1.) До першої групи входять документи нормативно-правового поля;
- 2.) Друга група – документи й матеріали, які знаходяться в державних архівах України;
- 3.) Третя група складається з педагогічної преси та періодичних видань, на шпальтах яких обумовлювалась проблема розвитку професійної майстерності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального мистецтва досліджуваного періоду;
- 4.) Четверту групу становлять праці вітчизняних психологів та педагогів;
- 5.) І до п'ятої групи відносяться довідкові видання (енциклопедії, словники), дисертаційні та монографічні дослідження, матеріали науково-практичних конференцій, що розглядають специфіку театрального мистецтва у професійній майстерності вчителів та їх фахову та психологічну готовність до інноваційних підходів у сфері соціокультурної, культури творчої та мистецько-культурної діяльності.

Варто відзначити, що вивчення педагогічних джерел з даної проблеми дозволило здобувачці по новому підійти до дослідження генези вітчизняної мистецької освіти, визначити загальні тенденції її розвитку на окремих історичних періодах. Цінним є акцентування дисертанткою уваги на здобутках видатних митців минулого й сучасності у яких розкривається сутність

театрального мистецтва, його велике значення у формуванні творчих, комунікативних мовленнєвих, когнітивних, артистичних, організаційних здібностей особистості педагога.

На думку Наталії Василівни велику роль у зростанні духовності дітей відіграє мовленнєво-творча діяльність на уроках читання. Специфіка мистецтва художнього читання, як зазначає автор, визначає три основні функції, а саме: соціально-комунікативну, пізнавально-оціночну, естетично-виховну. Отже, розроблена дисертантом методика передбачає психологічні механізми щодо потреби вчителя у неперервній професійній освіті та самовдосконаленні.

До переваг дисертаційної роботи слід віднести те, що автором проаналізовано тенденції формування професійної майстерності вчителів засобами театрального мистецтва в роботі вітчизняних шкіл 20-х р. ХХ ст.; з'ясовано суспільно-історичну зумовленість театрального мистецтва в розвитку професійної майстерності вчителів у 40-х – 80-х рр. ХХ ст., схарактеризовано форми, методи та засоби театрального мистецтва.

На увагу заслуговують підходи пошукувачки щодо стану проблеми професійної майстерності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального мистецтва на сторінках педагогічних журналів, а також представлено екстраполяцію досвіду професійної майстерності вчителів засобами театрального мистецтва в сучасну школу, запропоновано практичні поради, методичні вказівки та рекомендації стосовно покращення професійної майстерності вчителя; осмислено особливості позакласної та позашкільної роботи вчителя, висвітлено досвід роботи шкіл щодо використання методів, форм, засобів та прийомів театрального мистецтва у шкільній практиці.

У дисертаційному дослідженні доведено, що залучення історичного досвіду до розвитку професійної майстерності вчителя загальноосвітньої школи засобами театрального мистецтва 1920-1980 рр. у сучасну вітчизняну школу є актуальним і можливим за умови творчого опрацювання та адаптації до сучасної гуманістичної парадигми освіти.

Отже, аналіз дисертації, додатків, автореферату та наукових публікацій автора свідчить про те, що здобувачем виконано актуальне, ґрунтовне дослідження, що робить певний внесок у педагогічну науку.

Таким чином мету і завдання дисертаційного дослідження можна вважати досягнутими. Одержані результати підтверджують наукову компетентність автора, як дослідника.

Автореферат адекватно відображає структуру, головні положення та висновки дисертації.

Відзначаючи належний науково-теоретичний рівень дослідження Стихун Наталії Василівни, висловимо деякі зауваження та побажання.

1. У першому розділі на наш погляд поряд із позитивними тенденціями у роботі вітчизняних шкіл щодо використання театрального мистецтва у педагогічній діяльності вчителя доцільно було б детальніше проаналізувати й недоліки. У цьому контексті варто було б визначити умови подолання цих недоліків.
2. 2-е завдання можна було б сформулювати таким чином: «Обґрунтувати періодизацію загальноосвітніх закладів засобами театрального мистецтва (20-80-ті рр. ХХ ст.)»

3. 4-те завдання: «дослідити внесок вітчизняних педагогів щодо розвитку теорії і практики професійної майстерності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального мистецтва на сторінках педагогічної преси».
4. Щодо джерельної бази та історіографії бажано було б до 4-ї групи включити праці не тільки вітчизняних психологів та педагогів, а також і зарубіжних.
5. На ст. 53-55 Ви акцентуєте увагу на структурі індивідуального стилю професійної майстерності вчителів, які складають такі компоненти: мотиваційний, комунікативний, театральний та творчий. Це ваша трактовка, чи можливо ви схиляєтеся до думки окремих вчених?
6. Таблиці 1.1 та 1.2. варто було б винести у додатки, а у самому тексті конкретизувати їх описовий характер.

Отже, висловлені зауваження однак не мають вирішального значення і не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження актуальної педагогічної проблеми.

Рівень виконання дисертанткою визначених для дослідження завдань, вагомість і новизна теоретичних результатів, їх актуальність і значимість для практичної діяльності сучасної системи педагогічної освіти дають підставу вважати, що дисертація на тему «Розвиток професійної майстерності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами театрального мистецтва (20-80-ті рр. ХХ ст.)» є самостійною і завершеною науковою роботою, яка за обсягом і обґрунтованістю проведених досліджень, науковою значущістю отриманих результатів відповідає всім вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій, а її автор – Стихун Наталія Василівна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
методики викладання
мистецьких дисциплін

О.Н. Дем'янчук

*Підписе О.Н. Дем'янчук за свідчую
кол. в. к. О.В. Тресаженов Раш*